

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VO.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit VO van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommiteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommiteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het bij de toets behorende correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden met inachtneming van het correctievoorschrift toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.
- NB1 Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.
- NB2 Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.
Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten.
Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht.
Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een onvolkomenheid bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk nadat de onvolkomenheid is vastgesteld via Examenblad.nl verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

NB

Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.

Een onvolkomenheid kan ook op een tijdstip geconstateerd worden dat een aanvulling op het correctievoorschrift te laat zou komen.

In dat geval houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 47 scorepunten worden behaald.

Voor dit examen is de volgende vakspecifieke regel vastgesteld:

Voor rekenfouten worden geen scorepunten afgetrokken. Wanneer echter de kandidaat bij een berekening kennelijk verzuimd heeft door schatting controle op het antwoord uit te oefenen, wordt voor deze fouten één scorepunt afgetrokken tot een maximum van drie scorepunten voor het hele examen.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opmerking

Algemene regel 3.6 is ook van toepassing als gevraagd wordt een gegeven antwoord toe te lichten, te beschrijven en dergelijke.

Opgave 1

1 **maximumscore 1**
voorraadgrootheid

2 **maximumscore 1**
Een voorbeeld van een juiste uitleg is:
Mensen met een hoog inkomen kunnen gemakkelijker een (groot) deel van hun inkomen gebruiken om vermogen te vormen dan mensen met een laag inkomen.

3 **maximumscore 2**
de vermogensverdeling
Een voorbeeld van een juiste toelichting is:

- In 2012 heeft 10% van de inwoners 50% van het totale inkomen 1
- en bezit 10% van de inwoners 77% van het totale vermogen 1

4 **maximumscore 2**
Een voorbeeld van een juiste berekening is:
10% rijkste inwoners heeft 77% van het vermogen : $\frac{77}{10} = 7,7$.
90% inwoners heeft 23% van het vermogen: $\frac{23}{90} = 0,256$.
7,7 is 30 maal zoveel als 0,256.

Opmerking

Een juiste berekening met andere afronding ook goed rekenen.

5 **maximumscore 2**
Een voorbeeld van een juiste beschrijving is:

- Een maatregel om de primaire inkomens te nivelleren is het instellen/verhogen van een minimumloon / het instellen/verlagen van een maximumbeloning waardoor de primaire inkomensverschillen kleiner worden 1
- Een maatregel om de secundaire inkomens te nivelleren is een progressiever belastingsysteem / het instellen/verhogen van heffingskortingen / het invoeren/verhogen van overdrachtsinkomen voor mensen met lagere inkomens waardoor de secundaire inkomensverschillen kleiner worden 1

Opgave 2

6 maximumscore 1

Heterogeen oligopolie

Een voorbeeld van een juiste toelichting is:

De aangeboden bundels op deze markt hebben (in de ogen van de koper) verschillende kenmerken (samenstelling sms, belminuten en mobiel internet).

7 maximumscore 1

Een voorbeeld van een juiste uitleg is:

Door het verlagen van de verkoopprijs zal de afzet meer dan evenredig toenemen zodat de omzet stijgt (en de investering sneller wordt terugverdiend).

8 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste uitleg is:

- Bij de marktform oligopolie zal bij een bedrijf dat eenzijdig de prijs verhoogt de afzet (meer dan evenredig) dalen waardoor de omzet daalt 1
- Bij prijsverlaging zal de concurrent daarin meegaan, met als gevolg dat de afzet niet toeneemt en de omzet afneemt 1

9 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste uitleg is:

- Door prijsafspraken wordt de concurrentie beperkt met als gevolg een hogere prijs 1
- waardoor het consumentensurplus meer kan afnemen dan het producentensurplus toeneemt waardoor het totale surplus (maatschappelijke welvaart) kleiner wordt 1

10 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

Totale opbrengsten: (0,6 × € 3 mld) + 600 mln	=	€ 2.400 mln
<u>Totale kosten: € 500 mln + 20% van € 2,4 mld</u>	<u>=</u>	<u>€ 980 mln</u>
Totale winst:		€ 1.420 mln

11 maximumscore 3

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

- De dominante strategie van zowel Megabit als Interbyte is het wel aanleggen van een landelijk dekkend netwerk van wifi-hotspots 1
- Er is sprake van een gevangenendilemma omdat deze uitkomst (nash-evenwicht) suboptimaal is 1
- Indien beide bedrijven (als uitweg uit het dilemma) de afspraak maken geen landelijk dekkend netwerk van wifi-hotspots aan te leggen (om zodoende de winst te verhogen) heeft de mobiele-internetgebruiker minder keuzemogelijkheden. 1

Opgave 3

12 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

- $\frac{40}{100} \times 120,5 = 48,2$

- $\frac{40}{100} \times 151 = 60,4$

1

- $\frac{1}{48,2} = 0,0207$

- $\frac{1}{60,4} = 0,0166$

$$0,0166 - 0,0207 = -0,004 \text{ euro}$$

(Dit betekent een daling van 0,4 eurocent.)

1

Opmerking

Een andere juiste manier van afronden ook goed rekenen.

13 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste uitleg is:

Doordat de koers van de roebel daalde, werden exportproducten van Europese producenten duurder op de Russische markt. Hierdoor konden zij slechter concurreren met lokale bedrijven in Rusland.

14 maximumscore 1

Een voorbeeld van een juiste verklaring:

Door de Russische boycot nam het aanbod van zuivel, vlees, vis en fruit op de Russische markt af waardoor de prijs steeg.

15 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste uitleg is:

- Door verhoging van de rente werd beleggen in Rusland aantrekkelijker in vergelijking tot beleggen in andere landen (met een harde valuta)

1

- Hierdoor nam op de valutamarkt de vraag naar de roebel toe / het aanbod van de roebel af met als gevolg dat de koersdaling van de roebel kon worden beperkt

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

16 maximumscore 2

Op 29 oktober

Een voorbeeld van een juiste verklaring is:

- De Centrale Bank van Rusland intervenueerde om de koers van de roebel te ondersteunen 1
- Na de interventie op 29 oktober ging de koers van de roebel omhoog (minder roebels voor een euro) 1

Opmerking

Geen scorepunten toekennen als alleen de datum wordt genoemd.

17 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste verklaring is:

Door de daling van de olieprijs kreeg Rusland minder dollars voor haar olie betaald. De valutareserves van Rusland (in dollars) namen daardoor af en werden ontoereikend om (langdurig) valuta-interventies uit te voeren.

Opgave 4

18 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

- $\frac{15.567,96}{12} = \text{€ } 1.237,33$ per maand. 1
 $70\% \text{ van } \text{€ } 1.237,33 = \text{€ } 908,13$
- Het bruto-inkomen van Diana uit primaire inkomensbronnen is $\text{€ } 500 + \text{€ } 300 = \text{€ } 800$ per maand en dit is minder dan $\text{€ } 908,13$.
 Daarmee is Diana volgens de definitie niet economisch zelfstandig 1

19 maximumscore 1

Voorbeelden van een juist antwoord is:

- Subsidiëren van kinderopvang.
- Positieve discriminatie bij overheidsfuncties.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

20 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

stijging arbeidsdeelname moeders met middelbaar onderwijsniveau:

$$\frac{73,3 - 60,6}{60,6} \times 100\% = 21,0\%$$

stijging arbeidsdeelname moeders met laag onderwijsniveau:

$$\frac{46,7 - 39,1}{39,1} \times 100\% = 19,4\%$$

stijging arbeidsdeelname moeders met hoog onderwijsniveau:

$$\frac{83,8 - 73,5}{73,5} \times 100\% = 14,0\%$$

(De stijging van de arbeidsdeelname is daarmee het hoogst onder moeders met een middelbaar onderwijsniveau.)

Opmerking

Een andere juiste manier van afronden ook goed rekenen

21 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste uitleg is:

Als de ondertekenaars de code (en jaarlijks de stand van zaken t.a.v. het gestelde doel) publiceren op hun website / in hun jaarverslag zijn zij zich bewust dat dit zal leiden tot reputatieschade als zij zich niet aan de afgesproken verplichting zouden houden.

Opgave 5

22 maximumscore 1

prijselastische vraag

Een voorbeeld van een juiste verklaring is:

De daling van de omzet die de VvB constateert bij verhoging van de verkoopprijs, duidt er op dat de afzet van flesjes bier meer dan evenredig zou zijn afgenomen. (Dit duidt op een prijselastische vraag.)

23 maximumscore 2

omzetbelasting / btw / loonbelasting / inkomstenbelasting / vennootschapsbelasting / dividendbelasting

Een voorbeeld van een juiste toelichting is:

In de grensstreek gaat productie verloren waardoor de overheid btw-ontvangsten misloopt / de werkgelegenheid daalt / bedrijven minder winst maken / bedrijven failliet gaan.

Opmerking

De scorepunten alleen toekennen als antwoord en toelichting gegeven zijn.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

24 maximumscore 1

Een voorbeeld van een juiste aanvulling is:
'zullen consumenten een flesje bier vervangen door niet-alcoholische dranken / alcoholische dranken met een lager accijnstarief.'

25 maximumscore 2

28,7%

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

$$\frac{(0,27 + 0,003 \times 35,90) \times 1,21}{(0,27 + 0,003 \times 9,44) \times 1,19} \times 100 = 128,7$$

Opmerking

Een andere juiste manier van afronden ook goed rekenen.

26 maximumscore 2

ja

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

- Stijging van het CPI: $\frac{111,9 - 94,0}{94,0} \times 100\% = 19,0\%$ 1
- Prijsstijging van een flesje bier: $\frac{120,0 - 103,5}{103,5} \times 100\% = 15,9\%$ 1

Opmerking

Geen scorepunten toekennen als alleen de prijsstijging van een flesje bier wordt genoemd.

27 maximumscore 2

- bij (1) aanbodlijn
- bij (2) naar boven
- bij (3) vraaglijn
- bij (4) naar links

- indien (1) en (2) juist 1
- indien (3) en (4) juist 1

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van alle kandidaten per examinerator in het programma WOLF.
Zend de gegevens uiterlijk op 28 juni naar Cito.